RAAP België - Rapport 437

Aanleggen van een gecontroleerd overstromingsgebied langs de Aapbeek Roeselare/Rumbeke

Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek

Programma van Maatregelen

Bureauonderzoek – 2020A355

Landschappelijk booronderzoek - 2020B323

Eke

2020

Colofon

Titel: Aanleggen van een gecontroleerd overstromingsgebied langs de Aapbeek (Roeselare/Rumbeke)
Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek
Programma van maatregelen - 2020A355 & 2020B323

Status: definitief

Datum: 6 april 2020

Auteur: K. Van Quaethem, F. Philipsen & M. Van de Vijver

Projectbegeleiding: M. Van de Vijver

Kaartvervaardiging: K. Van Quaethem, F. Philipsen

Terreinwerk: F. Philipsen & J. Velleman

Materiaalstudie: C. Ryssaert

Raapproject: ROAA01

Erkend archeoloog: RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)

Bewaarplaats documentatie: RAAP België,
Begoniastraat 13
9810 Eke

Bevoegd gezag: agentschap Onroerend Erfgoed

RAAP België BVBA
Begoniastraat 13
9810 Eke
telefoon: 09/311 56 20 - 0498/44 16 99
E-mail: raap@raap.be

© RAAP België BV, 2020

RAAP België aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Gemotiveerd advies

In de volgende paragrafen zullen de resultaten van het uitgevoerde archeologische vooronderzoek, beschreven in het bijgaande verslag van resultaten, in het kader worden geplaats van een programma van maatregelen. Het doel van dit document is om vast te stellen of het uitgevoerde archeologische vooronderzoek enerzijds voldoende informatie heeft opgeleverd om de noodzaak van archeologisch vervolgonderzoek te toetsen en om indien noodzakelijk vast te kunnen stellen welke onderzoeksmethoden toegepast dienen te worden in het verdere onderzoek. Of dat er anderzijds kon worden vastgesteld of het noodzakelijk is en op welke manier er bij de uitvoering van de plannen die worden omschreven in de omgevingsvergunning rekening kan worden gehouden met archeologisch erfgoed.

1.1 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Door middel van het geleverde vooronderzoek zonder ingreep in de bodem is het mogelijk om een gefundeerde uitspraak te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sites, de waarde ervan (kennispotentieel) en de omgang hiermee.

1.2 De aan-/afwezigheid van een archeologische site

Het plangebied situeert zich landschappelijk gezien binnen een licht golvend landschap tussen de Mandel en de Midden-West-Vlaamse heuvelrug. Het plangebied situeert zich in een vrij vlak, zwak zuidwaarts afhellend gebied tussen de Zilverberg ten noorden en de beekvallei van de Babillebeek ten zuiden. Het plangebied situeert zich langs de Aapbeek, een kleine rechtgetrokken beek (of gegraven gracht) zonder beekvallei, die vanuit de Zilverberg richting Babillebeek loopt. Het kleinschalige karakter van de beek wordt geïllustreerd door historische kaarten vanaf 1777 tot het derde kwart van de 19de eeuw, die deze beek niet gekarteerd hebben. De aardkundige gegevens wijzen op een ca. 3m dik eolisch pakket dat uit zand tot silt bestaat en afgezet werd op het einde van het Weichseliaan. Volgens de bodemkaart bestaat de bodem binnen het plangebied uit een matig natte zandleembodem met verbrokkelde textuur B-horizont (Ldc) en zeer natte zandleembodem zonder profielontwikkeling en sterke antropogene invloed (Lfp(o).
Historische kaarten tonen het plangebied steeds onbebouwd, en in een gelijke situatie als heden waarbij het plangebied deels bij de hoeve behoort die aan de noordoostelijke hoek van het plangebied grenst. De archeologische kennis in de omgeving van het plangebied is beperkt, waardoor deze weinig informatie met betrekking tot het archeologisch potentieel oplevert.

Het Digitale Hoogtemodel toont een anomalie binnen het plangebied, het zuidelijke deel is hoger gelegen dan het noordelijke deel. Om hierover duidelijkheid te scheppen, en te bekijken wat hiervan de impact eventueel is op het archeologische potentieel werd een landschappelijk bodemonderzoek

uitgevoerd. Daaruit bleek dat het zuidelijke deel van het terrein op een bepaald punt in de geschiedenis werd opgehoogd (aan de hand van het historische kaartmateriaal kan afgeleid worden dat dit minstens voor de 18de eeuw al gebeurde), en dat het noordelijke deel nog de oorspronkelijke topografie van het plangebied weergeeft.

Landschappelijk gezien is het plangebied eerder matig interessant met betrekking tot de periode van jager-verzamelaars. Het plangebied bevindt zich niet in een landschappelijke gradiëntsituatie, waardoor de Aapbeek wellicht geen beekvallei is die een sterke aantrekking op de prehistorische mens uitgeoefend heeft. De enige sedimenten die werden aangetroffen betreffen eolische afzettingen, met een sporadische grindlaag. Hoewel dit grind vuursteenmateriaal bevat, betreft het materiaal dat fysisch werd verweerd door vorstverschijnselen. Ook wat de periode vanaf het neolithicum betreft wordt een lage archeologische verwachting vooropgesteld. Historische kaarten vanaf 1777 tonen dat een deel van het plangebied deel uitmaakte van de tuin/boomgaard van een woonerf.
De lage verwachting sluit echter niet helemaal uit dat er een archeologische vindplaats aanwezig is.

1.3 Impactbepaling

Er wordt de realisatie gepland van een gecontroleerd overstromingsgebied langs de Aapbeek (Figuur 1). Aan de beek zelf zullen de geplande werken niet raken. Er worden twee zones afgegraven (1 & 3), ertussen en erlangs wordt opgehoogd (2 & 4). Het volume afgegraven en op te hogen grond is gelijk.

1) Zuidwestelijke deel van het plangebied:

Geplande uitgraving	Huidige niveau	Archeologische niveau
+24,60 à +24,70m TAW	+25,0 à 25,5m TAW	+24,4m TAW

2) Grens met het overstromingsgebied:

Geplande ophoging/uitgraving	Huidige niveau	Archeologische niveau
+25,9m TAW	+25,8 à 25,9m TAW	+25,5m, vermoedelijk verstoord

3) Noordelijke deel van het plangebied:

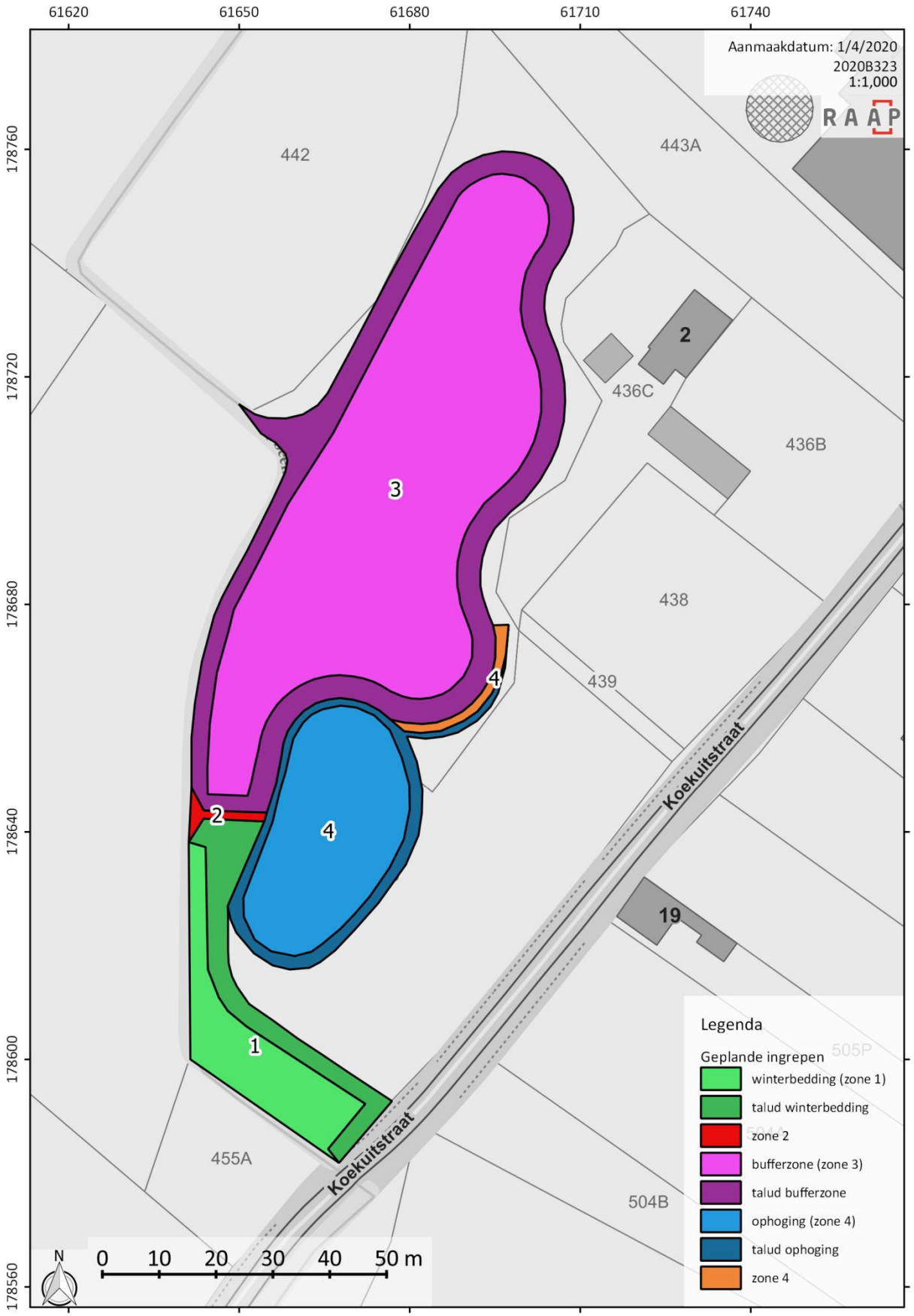
Geplande uitgraving	Huidige niveau	Archeologische niveau
+25,2m TAW	+25,0 à 25,5m TAW	ca. +25,4m TAW aan de randen

4) Zone tussen beide uitgravingen & langs het GOG:

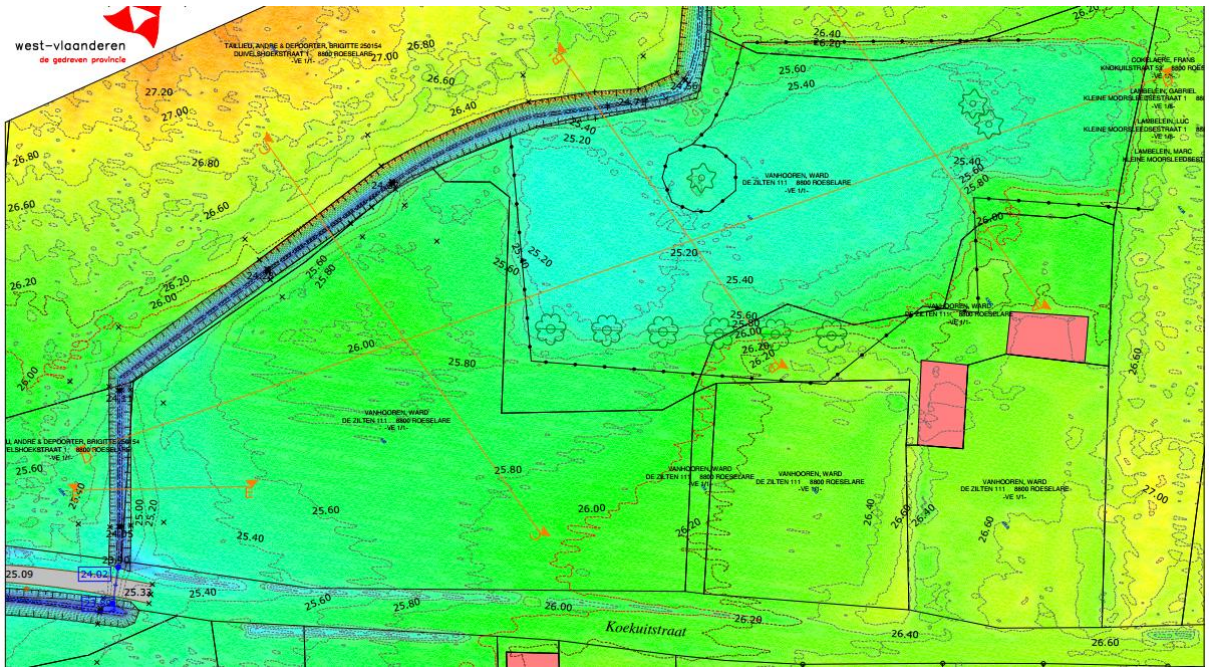
Geplande ophoging	Huidige niveau	Archeologische niveau
+26,25m TAW	+25,6 à 26m TAW	+24,8 á 25,3m TAW

De geplande werken bestaan dus uit het afgraven van het plangebied, waarbij de afgraving varieert tot maximaal 0,80m. Voor de delen die opgehoogd worden moet rekening gehouden worden met het afgraven van teelaarde. Verder dient ook rekening gehouden te worden met een verstorende impact door zware machines of rollend materieel. De geplande werken kunnen aldus een bedreiging van het bodemarchief inhouden.

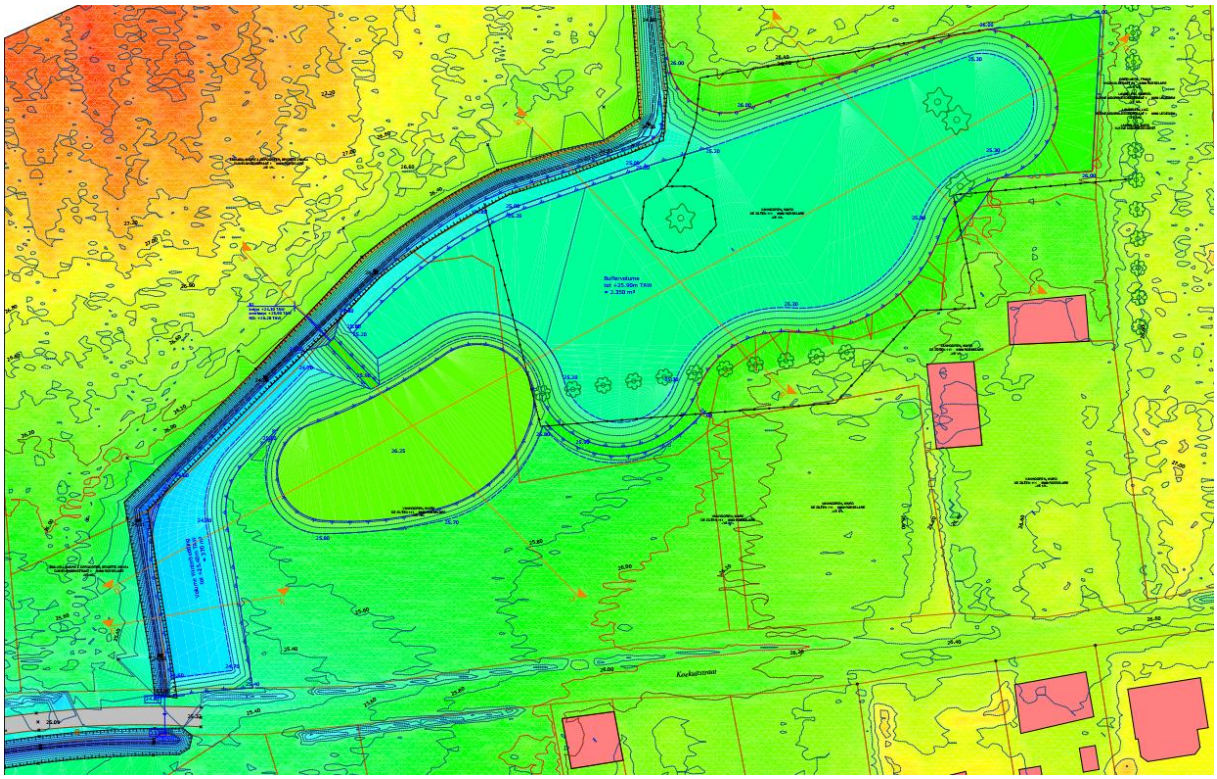
De werkzaamheden zullen ook een blijvende impact hebben op eventueel aanwezige archeologische vindplaatsen, gezien de gronden in het zuidelijke deel enerzijds weer zullen vernatten. Anderzijds zullen de opgehoogde delen onder een permanent grotere druk komen te staan.

Figuur 1: Schematische weergave van de geplande ingrepen weergegeven op de GRB-kaart (bron: AGIV, 2019).

Figuur 2: Uitsnede huidige toestand van het plangebied (bron: opdrachtgever)

Figuur 3: Uitsnede geplande toestand van het plangebied (bron: opdrachtgever)

1.4 Waardering van de archeologische site

Omdat er op basis van de bureaustudie aanvankelijk een matige archeologische verwachtingen werd uitgesproken, en er enige onduidelijkheid was over de anomalie in het DTM, werd er een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd om met name de gaafheid van de bodem te toetsen en te zoeken naar potentiele archeologische niveaus.
Op basis van 6 boringen kon worden gesteld dat het projectgebied een bodemopbouw kent waarin archeologische niveaus zich mogelijk aftekenen in de eolische afzettingen. Het beoogde archeologisch relevante niveau is over het gehele plangebied gelegen onder de A-horizont: onder de dikkere ploeg of opgebrachte laag in het zuidelijke deel en onder de dunne A-horizont in de depressie van het noordelijke deel.
In principe wordt de bodemgaafheid als gunstig ingeschat met een goed conserveringspotentieel van sporen, maar het bodemtype dat voor heel het plangebied aangetroffen werd (zeer natte bodems), duidt op een landschappelijk weinig gunstige omgeving om (nederzettings)sporen aan te treffen uit de verschillende periodes, de archeologische verwachting wordt zowel voor artefactensites als sporensites als laag ingeschat. De vraag dient gesteld te worden of een bijkomende onderzoeksinspanning wel in verhouding staat met de eerder beperkte potentiële kenniswinst. Daarom wordt er geen verder onderzoek geadviseerd voor het plangebied, er wordt bijgevolg geen programma van maatregelen opgesteld.

2 Programma van maatregelen

Gezien er geen verdere maatregelen voorzien worden, is er geen Programma van Maatregelen nodig.

Ondanks dat er geen verdere maatregelen voorzien zijn, wordt er wel gewezen op de meldingsplicht die geldt bij de vondst van een roerend of onroerend goed met archeologische erfgoedwaarde, zoals deze omschreven wordt in Artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Dit geldt voor vondsten gedaan buiten de context van archeologisch vooronderzoek, archeologische opgravingen, of gebruik van een metaaldetector.